

Kanony i magia sztuki – starożytny Egipt

- [Kanony i magia sztuki – starożytny Egipt](#)

Kanony i magia sztuki – starożytny Egipt

Ważne daty

5500 - 3150/3000 r. p.n.e. – okres predynastyczny i protodynastyczny w dziejach Egiptu.

3150/3000 - 2868/2650 r. p.n.e. – okres wczesnodynastyczny inaczej tanicki (panowanie dynastii I – II).

2868/2650 - 2181/2150 r. p.n.e. – stare Państwo (rządy dynastii III – VI).

2181/2150 - 1991/2000 r. p.n.e. – I okres przejściowy (dynastie VII – XI).

2134/2000 - 1690/1700 r. p.n.e. – średnie Państwo (dynastie XI – XII).

1690/1700 - 1549/1550 r. p.n.e. – II okres przejściowy (dynastie XIII – XVII).

1549/1550 - 1069/1050 r. p.n.e. – nowe Państwo (dynastie XVIII – XX).

1069/1050 - 653/664 r. p.n.e. – III okres przejściowy (dynastie XXI – XXV).

653/664 - 332 r. p.n.e. – okres późny (XXVI – XXX dynastie).

332 - 30 r. p.n.e. – okres hellenistyczny (rządy macedońskiej dynastii Ptolemeuszy inaczej Lagidów).

30 r. p.n.e. - 640/645 r. n.e. - Okres rzymski (i wschodniorzymski = bizantyński).

640/645 r. - podbój Egiptu przez Arabów.

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Źródło: online skills.

Plik o rozmiarze 109.91 KB w języku polskim

I. Rozwijanie zdolności rozumienia przemian w dziejach sztuki w kontekście ich uwarunkowań kulturowych, środowiskowych, epok, kierunków, stylów i tendencji w sztuce. Uczeń:

10. formułuje samodzielne, logiczne wypowiedzi argumentacyjne na temat epok, kierunków, stylów i tendencji w sztuce oraz środowisk artystycznych.

1. wykazuje się znajomością chronologii dziejów sztuki, z uwzględnieniem:

b) starożytności (kultur: Mezopotamii, Egiptu, Grecji, Rzymu),

2. wymienia cechy sztuki poszczególnych epok, kierunków i tendencji;

3. rozumie konteksty kulturowe i uwarunkowania przemian w dziejach sztuki (w tym historyczne, religijne, filozoficzne);

4. prawidłowo sytuuje w czasie i w przestrzeni geograficznej poszczególne epoki, style, kierunki i tendencje w sztuce;

5. charakteryzuje i opisuje sztukę powstałą w obrębie poszczególnych epok, kierunków i tendencji;

II. Zapozdawanie z najwybitniejszymi dziełami w zakresie architektury i sztuk plastycznych. Uczeń:

1. wymienia i rozpoznaje najbardziej znane dzieła sztuki różnych epok, stylów oraz kierunków sztuk plastycznych;

10. określa funkcję dzieła i wskazuje jej wpływ na kształt dzieła;

13. dokonuje opisu i analizy, w tym porównawczej, dzieł z uwzględnieniem ich cech formalnych:

a) w architekturze: planu, układu przestrzennego, opisu fasady i elewacji, wnętrza,

b) w rzeźbie: bryły, kompozycji, faktury, relacji z otoczeniem,

c) w malarstwie i grafice: kompozycji, koloru, sposobów ukazania iluzji przestrzeni, kształtowania formy przez światło, w dziełach figuratywnych stopnia oddania rzeczywistości lub jej deformacji;

18. formułuje samodzielne, logiczne wypowiedzi argumentacyjne na temat dzieł sztuki.

3. umiejscawia dzieła w czasie (wskazuje stulecie powstania dzieł sztuki dawnej, a w przypadku dzieł sztuki nowoczesnej i współczesnej datuje je z dokładnością do połowy wieku), w nielicznych przypadkach, dotyczących sztuki nowoczesnej i współczesnej, zna daty powstania dzieł lub datuje je z dokładnością jednej dekady;

4. zna plany i układy przestrzenne najbardziej znanych dzieł architektury oraz dzieł charakterystycznych dla danego stylu i kręgu kulturowego;

5. wymienia podstawowe gatunki w dziełach sztuk plastycznych, m.in. portret (w tym autoportret, portret psychologiczny i oficjalny), pejzaż (w tym: weduta, marina, pejzaż ze sztafażem), sceny: rodzajowa, religijna, mitologiczna, historyczna (w tym batalistyczna), martwa natura, akt;

8. wymienia różne funkcje dzieł sztuki, takie jak: sakralna, sepulkralna, estetyczna i dekoracyjna, dydaktyczna, ekspresywna, użytkowa, reprezentacyjna, kommemoratywna, propagandowa, kompensacyjna, mieszkalna i rezydencjonalna, obronna, magiczna;

III. Zapoznavanie z dorobkiem najwybitniejszych twórców dzieł architektury i sztuk plastycznych. Uczeń:

2. zna najwybitniejsze dzieła z dorobku artystycznego wybitnych przedstawicieli poszczególnych epok, kierunków i tendencji w sztuce od starożytności po czasy współczesne, z uwzględnieniem artystów schyłku XX i początku XXI wieku;

IV. Kształcenie w zakresie rozumienia i stosowania terminów i pojęć związanych z dziełami sztuki, ich strukturą i formą, tematyką oraz techniką wykonania. Uczeń:

1. definiuje terminy związane z opisem formy i struktury dzieła architektonicznego, w tym określenia dotyczące typów i elementów planów budowli, elementów konstrukcyjnych i dekoracyjnych (dekoracji fasady i wnętrza) oraz układu przestrzennego;

2. zna terminologię związaną z opisem formy i treści dzieła malarskiego, rzeźbiarskiego i graficznego, w tym m.in. nazwy formuł ikonograficznych, słownictwo niezbędne do opisu kompozycji, kolorystyki, relacji przestrzennych i faktury dzieła;

4. rozróżnia techniki sztuk plastycznych, jak:

a) w malarstwie: enkaustyka, mozaika, witraż, fresk, tempera, malarstwo olejne, pastel, malarstwo akwarelowe, akrylowe,

9. nazywa oznaczone na ilustracji elementy architektoniczne, właściwe dla poszczególnych stylów i tendencji, w tym:

a) dzieł antycznych egipskich.

Nauczysz się

identyfikować cechy charakterystyczne sztuki starożytnego Egiptu;

analizować najważniejsze zabytki architektury egipskiej;

opisywać malarstwo i rzemiosło artystyczne;

odczytywać plany architektoniczne;

wskazywać funkcje budowli;

analizować plany budowli;

opisywać przekroje oraz bryły wskazanych budowli;

opisywać wnętrza budowli;

stosować terminologie plastyczne podczas opisu dzieł;

definiować pojęcia: [kartonaż](#), [obelisk](#), [pylon](#).

Świątynia Chonsu w Karnaku

Historia Sztuki

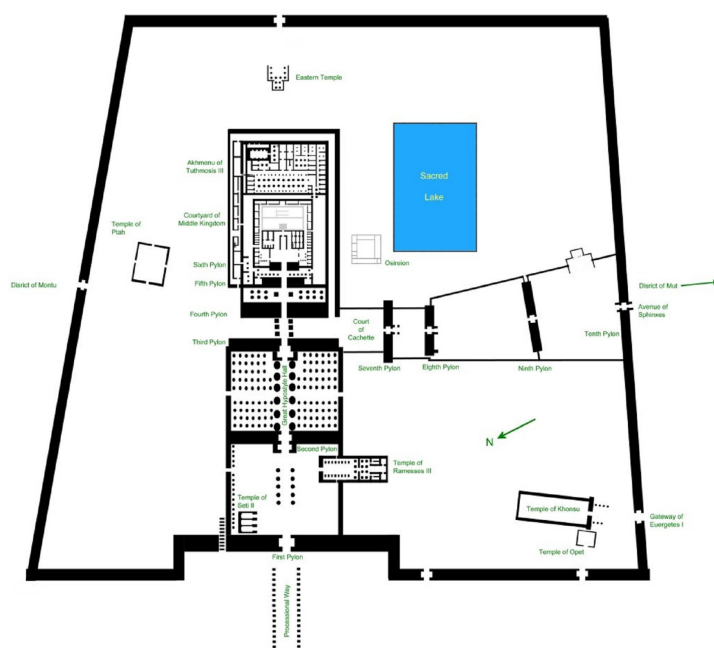
KANONY I MAGIA SZTUKI STAROŻYTNY EGİPT

Film dostępny na portalu epodreczniki.pl

Kanony i magia sztuki - starożytny Egipt

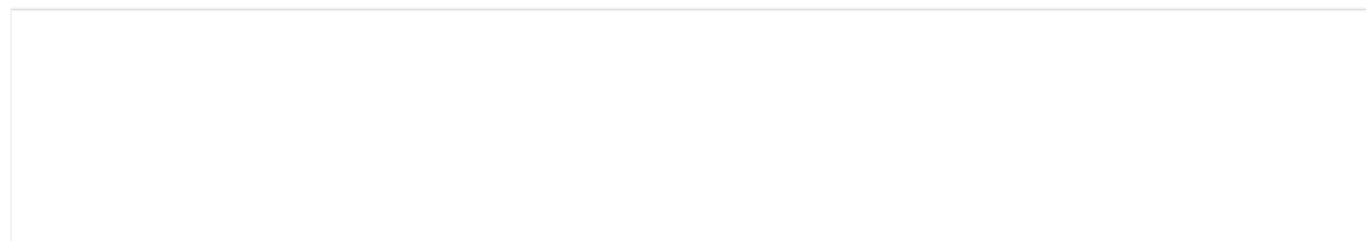
Film „Kanony i magia sztuki. Starożytny Egipt.” Film przedstawia omówienie kluczowych budowli starożytnego Egiptu oraz schematy ich budowy. Treści: Jesteśmy w Tebach, jednej ze stolic starożytnego Egiptu, na prawym brzegu Nilu. Obecnie to miejscowość Karnak, uznawana za część Luksoru. Zmierzamy do świątyni boga księżyca Chonsu (Wędrowca), syna Ammona i Mut, znajdującej się w południowo-zachodnim narożniku olbrzymiego świątynnego kompleksu Ammona Ra. Ten relatywnie niewielki kamienny obiekt, liczący sobie ok. 80 m długości i 30 m szerokości, a więc mniejszy od Wielkiego Hypostylu świątyni Ammona, będącego prostokątem o wymiarach 102 na 53 m, pozwoli nam w sposób łatwy zapoznać się z planem egipskiej świątyni. Przyjrzyjmy się planowi i kształtowi tej świątyni, partiami – jak często w Egipcie bywało – wznoszonej na przestrzeni setek lat. Wiadomo mianowicie, że ufundował ją w czasach Nowego Państwa Ramzes III, reprezentant XX dynastii (XII w. p.n.e.). Salę hypostylową polecił zaś wznieść w okresie schyłkowym faraon Nektanebo I z XXX dynastii (1 poł. IV w. p.n.e.). Obiekt nosi też ślady działalności budowlanej z czasów Herhora i Ptolemeusza. Właśnie za jednego z hellenistycznych królów, Ptolemeusza III Euergetesa (246 – 222 r. p.n.e.) zbudowano monumentalną bramę do świątyni i mury zewnętrzne ją otaczające. Po przekroczeniu przez bramę idzie się w stronę właściwej świątyni kolumnadą, której ważnym elementem było osiem sfinksów umieszczonych przed pylonami, po cztery w jednym rzędzie. Niewiele z nich przetrwało zresztą do naszych czasów. Stańmy na chwilę i przyjrzyjmy się monumentalnym pylonom. Mimo, że świątynia jest stosunkowo niewielka, szczególnie, jeśli ją porównać z całością kompleksu Ammona Ra, ich rozmiary robią wrażenie. Mają pylony bowiem 34,5 m długości, 7 m szerokości i 18 m wysokości. Uświadommy sobie, że jest to – w przybliżeniu – pod względem ostatniego z wymienionych parametrów, współczesny pięciopiętrowy blok. Po wejściu do świątyni trafiamy na perystylowy dziedziniec. Znajduje się w nim 28 monostylowych kolumn

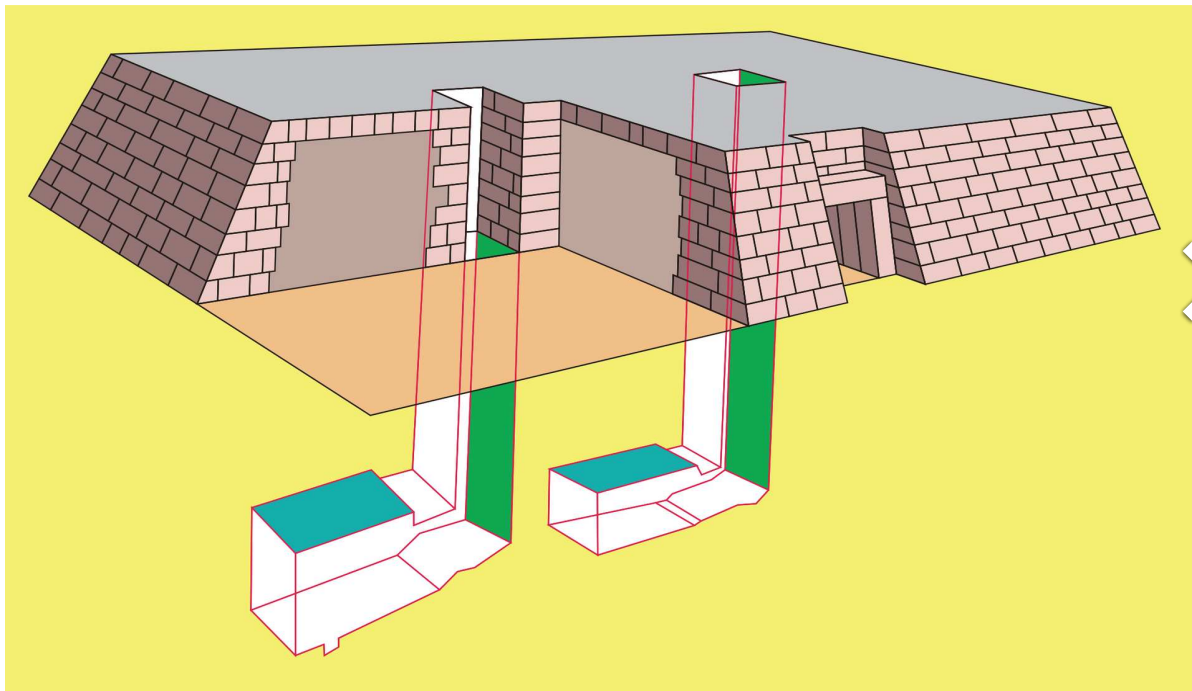
w czterech grupach. Dwie pierwsze, przy wejściu do dziedzińca (po obu stronach), liczą po 16 kolumn (w każdej grupie po osiem). Dwie następne grupy przy wejściu do sali hypostylowej składają się z 12 kolumn (po 6 kolumn każda). Umieszczone są one na podwyższeniu. Zwróćmy uwagę, że mimo bezpośredniego dostępu słońca dziedziniec jest zacieniony. Cóż dopiero pod tym względem mówić o sali hypostylowej, do której przechodzimy z dziedzińca. Znajduje się w niej, po obu stronach od wejścia, regularnie rozmieszczonych 8 kolumn, w dwóch grupach, symetrycznie po obu stronach od wejścia. W sali panuje mrok. Ma on też znaczenie symboliczne. Przecież za hypostylem znajduje się najświętsza część obiektu – właściwe sanktuarium. Dostępu do niej nie mają już normalni wierni. Tam mogą wejść jedynie kapłani i sam władca – faraon, będący przecież żywym bóstwem, mogący więc odwiedzić krewnych. Tak więc – bezpośrednio za hypostylem – znajduje się pomieszczenie, w którym na specjalnym postumencie przechowywana jest barka, służąca bogu do symbolicznych niebiańskich podróży. Jeszcze dalej mamy pomieszczenia – kaplice, gdzie stoi posąg bóstwa i kapłani odprawiają poświęcone mu rytuały. I właśnie tutaj, w najświętszym miejscu, kończy się nasza podróż po przykładowej egipskiej świątyni.

Plan ruin w Karnaku, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Plan_of_Karnak_Temple.jpg), domena publiczna

Sztuka starożytnego Egiptu - przykłady

Mastaba – schemat, rodzaj grobowca, starożytny Egipt, wikimedia.org, CC BY-SA 3.0

Obelisk z Luksoru

Źródło: online skills.

Ćwiczenie 1

Na podstawie ilustracji rozpoznaj rodzaje reliefu.

.....

.....

.....

Ćwiczenie 2

Czym jest sala hypostylowa?

- ☐ Rzadko wznoszony typ sali, budowany przede wszystkim dla bóstw słonecznych w Egipcie (Ra, Aton), Cechą charakterystyczną takiej sali był brak przykrycia (brak dachu).
- ☐ Wielka sala wsparta na nierównomiernie rozstawionych kolumnach; jedna z zasadniczych części świątyni egipskiej okresu Starego Państwa.
- ☐ Wielka sala wsparta na równomiernie rozstawionych kolumnach; jedna z zasadniczych części świątyni egipskiej okresu Nowego Państwa.

Ćwiczenie 3

Na podstawie ilustracji rozpoznaj rodzaje obiektów.

obelisk, mastaba, aleja sfinksów

.....

.....

Ćwiczenie 4

Na podstawie ilustracji rozpoznaj zabytek

świątynia Ramzesa II w Abu Simbe, świątynia w Dejr el-Bahari świątynia Hatszepsut, świątynia Horusa w Edfu

.....

.....

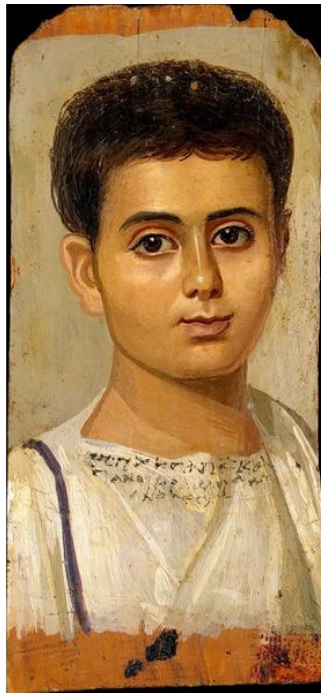

.....

Ćwiczenie 5

Rozpoznaj zabytki i uszereguj je pod względem chronologii.

Ćwiczenie 6

Połącz w pary pojęcie z definicją.

Obelisk

czworoboczny słup zwężający się ku górze i zakończony ostrosłupem.

Mastaba

staroegipski grobowiec złożony z części naziemnej i podziemnej wraz z komorą grobową, do której prowadzi pionowy szyb.

Kartonaż

trumna zawierająca mumię, malowana i zdobiona rytualnymi napisami, wykonana z drewna lub tkaniny nasyconej gipsem.

Ćwiczenie 7

Polecenie 1

Na podstawie różnych źródeł wymień rodzaje pochówków egipskich. Stwórz ich katalog i określ, jaki miały związek z egipską religią. Ilustracje do katalogu przygotuj na czystych kartkach papieru

Słownik pojęć

Kartonaż

w starożytnym Egipcie: trumna zawierająca mumię, malowana i zdobiona rytualnymi napisami, wykonana z drewna lub tkaniny nasyconej gipsem

Mastaba

staroegipski grobowiec złożony z części naziemnej i podziemnej wraz z komorą grobową, do której prowadzi pionowy szyb.

Obelisk

czworoboczny słup zwężający się ku górze i zakończony ostrosłupem.

Filar ozyriacki

filar z pełnopostaciowym wyobrażeniem boga Ozyrysa, stosowany szczególnie w okresie Średniego Państwa.

Kolumny egipskie: papirusowe, lotosowe, palmowe, kompozytowe, wiązkowe

rodzaje kolumn stosowane w architekturze starożytnego Egiptu rozróżniane ze względu na formę rozbudowanych kapiteli, przypominających odpowiednio: papirus, lotos i palmę.

Kapitel hatorycki

kapitel z wyobrażeniem głowy bogini Hathor, stosowany szczególnie w okresie Średniego Państwa.

Portrety fajumskie

egipskie portrety sepulkralne wykonywane zasadniczo od I do IV w. n.e. Malowane techniką enkaustyczną lub temperową na cienkich deseczkach. Nakładano je i przywiązywano bandażami na twarz zmarłego. Badania wykazały, że były to wyobrażenia pośmiertne. Nazwa pochodzi od oazy Fajum, gdzie je po raz pierwszy odnaleziono. Łączyły tradycje sepulkralne Egiptu i świata grecko-rzymskiego. Wpłynęły na powstanie ikon.

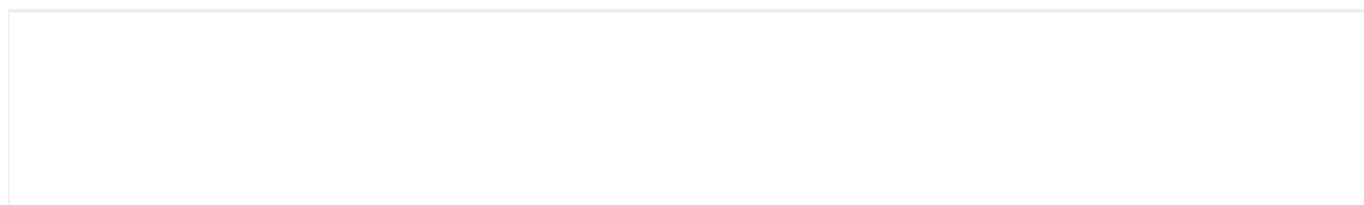
Pylon

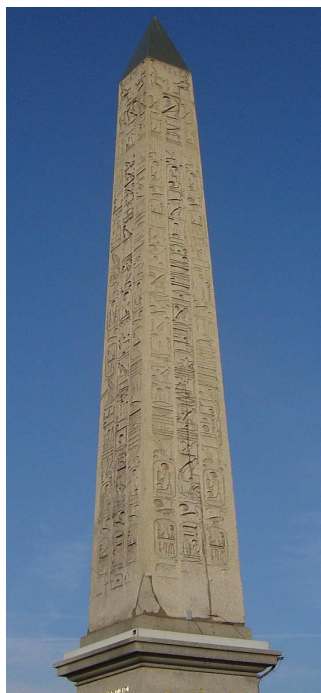
zwykle w l. mn. W architekturze egipskiej narożne wieże flankujące główną bramę świątyni lub pałacu, założone na planie prostokąta o lekko pochyłych przednich ścianach, zdobionych płaskorzeźbami i napisami.

Słownik pojęć został opracowany na podstawie:

sjp.pwn.pl

Galeria dzieł sztuki

Źródło: UMK, licencja: CC BY-SA 3.0.